

Korporativ idarəetmə standartları sahibkarlığın inkişafına dəstək verəcək

Son dövrlər korporativ qurumların investisiya resurslarına tələbi və onun idarə olunmasının vacibliyi, yeni maliyyə mənbələrinin axtarılmasına zərurətin artması, qərb ölkələrində baş vermiş korporativ qalmaqallar və korporasiyaların səhmdarları ilə menecment arasında kəskinləşən mübarizə bu qurumların korporativ idarə edilməsi məsələsini ön plana çəkmişdir. Bununla bağlı, dünya iqtisadiyyatında korporativ idarəetmənin əhəmiyyəti davamlı olaraq artır.

İqtisadi İnkişaf Nazirliyindən aldığımız məlumata görə, korporativ idarəetmə şirkətin rəhbərliyi, müşahidə şurası, səhmdarları və digər maraqlı şəxslər arasında qarşılıqlı münasibətlər kompleksidir. Korporativ idarəetmə sistemi şirkətin idarə edilməsi və ona nəzarət üçün nəzərdə tutulmuş struktur və proseslərdən ibarət olub, əsas məqsədi şirkətlərdə ədaləti, şəffaflığı və qarşılıqlı cavabdehliyi təşviq etməklə davamlı inkişafa nail olmaqdır.

Effektiv korporativ idarəetmə sistemi daha yaxşı nəzarət və strateji planlaşdırma, əməliyyat risklərinin və məhkəmə çəkişmələrinin azalması deməkdir. Bu sistemin tətbiqi şirkətlərdə şəffaflığı təmin etməklə şirkətlərin beynəlxalq nüfuzunu artırır, investisiyaların cəlb olunmasını asanlaşdırır, cəlb olunan kapital üzrə xərcləri azaldır.

Bununla belə, korporativ idarəetmə sadəcə prosedur və qaydalardan ibarət deyil. Bu, idarəetməyə fərqli baxışdır: «öz maraqlarını digərlərinin maraqlarında görmək bacarığıdır».

Əvvəllər investorlar şirkətlərin rəqabətqabiliyyətliyini, maliyyə vəziyyətini daha çox diqqət mərkəzində saxlayırdılarsa, hazırda korporativ idarəetmə indeksi daha aktual məsələyə çevrilmişdir və ona görə də investisiya cəlb etməyə çalışan şirkətlər ilk öncə korporativ idarəetmə sistemlərini təkmilləşdirməyə çalışmalıdırlar.

Korporativ idarəetmə prinsiplərinin tətbiqi təsərrüfat cəmiyyətlərində idarəetmənin qabaqcıl təcrübəyə uyğun təşkil olunması, habelə cəmiyyətin fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması üçün zəmin yaradır.

İqtisadi İnkişaf Nazirliyininin mətbuat xidmətindən qəzetimizə verilən məlumata görə, ölkəmizdə korporativ idarəetməyə dair qabaqcıl təcrübəni təşviq və tətbiq etmək məqsədilə nazirlik tərəfindən Azərbaycan Korporativ İdarəetmə Standartları yaradılmışdır. Sənəd ictimai müzakirə məqsədilə aidyyəti dövlət qurumlarına, dövlət, bələdiyyə və özəl müəssisələrə, audit və hüquq şirkətlərinə, eləcə də digər maraqlı şəxslərə rəy və təkliflər bildirmək üçün təqdim edilmiş və onların rəy və təklifləri nəzərə alınmışdır.

Standartlar İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının Korporativ İdarəetmə Prinsiplərinə uyğun hazırlanmışdır.

Standartların müddəaları hüquqi cəhətdən məcburi deyil, könüllü xarakter daşıyır. Hazırda Azərbaycan şirkətlərində korporativ idarəetmənin təşkili vəziyyətinin qiymətləndirilməsi məqsədilə korporativ idarəetmənin təşkilinin qiymətləndirilməsi metodologiyası hazırlanmışdır. Həmin sənəd rəy verilməsi üçün Dünya Bankının Qlobal Korporativ İdarəetmə Forumuna təqdim edilmişdir.

İqtisadi İnkişaf Nazirliyi Azərbaycanda investisiya mühitinin cəlbediciliyini daha da artırmaq üçün yerli özəl və dövlət müəssisələrində qabaqcıl korporativ idarəetmə prinsiplərinin geniş tətbiqi istiqamətində fəaliyyətini davam etdirir.

Standartlar ən yaxşı korporativ idarəetmə təcrübəsinə uyğun olaraq, təsərrüfat cəmiyyətlərinin idarəetmə orqanlarının səlahiyyət və vəzifələrini müəyyən edərək onların işinin effektiv təşkili və səhmdarların hüquqlarının qorunması üçün zəmin yaradır, həmçinin cəmiyyətin şəffaf fəaliyyətinin təmin olunmasına dair qaydaları təsbit edir. Sənəddə etibarlı və şəffaf hesabatlılıq sisteminin təşkili baxımından daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsinə dair tələblər də nəzərdə tutulmuşdur.

Korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqi sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi tədbirlərinin tərkib hissəsi olmaqla, şirkətlərin səmərəli, daha şəffaf idarə olunması üçün optimal fəaliyyətin təşkilinə dəstək verəcək. Standartların təşkili eyni zamanda, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmaların qarşısının alınmasına şərait yaradacaq, kommersiya təşkilatlarının korporativ idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsində yardımçı olacaqdır. Bu isə öz növbəsində bu təşkilatların fəaliyyətinin keyfiyyətə yaxşılaşdırılmasında mühüm rol oynayacaqdır.

Mövzunu «Vergilər» qəzeti üçün şərh edən «AtaHoldinq» ASC Müşahidə Şurası sədrinin müşaviri Rəşad Rəsullu qeyd etdi ki, dövlət idarəetməsində olduğu kimi, şirkətlərin də

idarəedilməsində qüvvələr bölgüsü prinsipi mühüm rol oynayır: «Necə ki, dövlət idarəetməsində hakimiyyətin müxtəlif qolları mövcuddur, şirkətlərin də menecmetində müxtəlif maraqlı tərəflər vardır. Korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqi həmin maraqlı tərəflər arasında münasibətlərin tənzimlənməsi baxımından mühüm önəm kəsb edir».

Məsələnin praktiki tərəfinə toxunan R.Rəsullu vurğuladı ki, yerli şirkətlərin əksəriyyəti tərəfindən bu standartların tətbiq edilməsi hazırda daha çox səthi xarakter daşıyır: «Bu işi yalnız təbliğat məqsədilə etmək özünü aldatmaqdan başqa bir şey deyil. Xüsusilə şirkətlərin sahibləri və səhmdarları bu standartların real olaraq tətbiqinin gətirəcəyi üstünlükləri və imkanları aydın surətdə dərk etməli, bu istiqamətdə ardıcıl addımlar atmalıdırlar».

R.Rəsullu standartların tətbiqinin xüsusilə yerli sərmayəli şirkətlər üçün vacib olduğunu bildirdi: «Xarici kapitalı şirkətlər özləri ilə adətən illərlə formalaşmış daxili idarəetmə mədəniyyətlərini də gətirirlər və burada yaratdıqları törəmə hüquqi şəxslərdə də bu mədəniyyəti tətbiq edirlər. Amma yerli şirkətlər bu işi sıfırdan qurmaq məcburiyyətindədirlər. Xüsusilə son zamanlarda, şirkət sahiblərinin və səhmdarlarının şirkətlərin birbaşa idarəedilməsindən təcridən uzaqlaşdıqları şəraitdə bu standartların tətbiqinin əhəmiyyəti artır».

«Bu standartların tətbiqinin şirkətlər üçün konkret faydasına gəldikdə isə bu barədə çox danışmaq olar. Daim davam etdirilən və təkmilləşdirilən proses nəticəsində ilk növbədə maraqlı tərəflər, yəni səhmdarlar, menecment və işçilər, kreditorlar, təchizatçılar və s. arasında qarşılıqlı inam atmosferinin formalaşmasına gətirib çıxarır. Resursların daha səmərəli idarəedilməsi nəticəsində şirkətin mənfəəti və dəyəri artır. Risklərin, xüsusilə əsaslandırılmamış qərarların yaradacağı risklər minimuma endirilir. Şirkətin inkişafı üçün vacib olan səhmdar və borc kapitalı daha sərfəli şərtlərdə və ən əsası daha asanlıqla cəlb edilir. Şirkətin idarəedilməsi asanlaşır, onun hesabatlılığı təmin edilir», - deyərək R.Rəsullu qeyd etdi.

Sözlərinin sonunda yerli şirkətləri korporativ idarəetmə standartlarını fəaliyyətlərində daha geniş tətbiq etməyə çağıraraq R.Rəsullu bunun tez bir zamanda şirkətin fəaliyyətində mühüm dəyişikliklərə gətirib çıxaracağını bildirdi: «İlk göstərici ondan ibarət olacaq ki, uzun-uzadı və nəticəsiz iclaslar aradan qalxacaq, həmin icaslarda qəbul edilən qərarların icrası səviyyəsi yüksələcək».

Ümumilikdə, standartlar korporativ idarəetməyə dair yerli və beynəlxalq təcrübələri uzlaşdırmaqla, təsərrüfat cəmiyyətlərində qabaqcıl korporativ idarəetmə mexanizmlərinin tətbiq olunmasında mühüm rol oynayacaqdır. Bununla korporativ idarəetmə standartları cəmiyyətlərin istənilən iqtisadi konyukturda rəqabətə davamlılığını və investolar üçün cəlbediciliyini artırmağa yönəlmişdir.

Arzu İBRAHİMOVA